

Stanisław Gołub, Maria Kamińska

Chełm-Bieławin, woj. chełmskie. Stanowisko 1

Informator Archeologiczny : badania 17, 190-191

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

2/ Do sanku prowadził drewniany most, którego ostatni odcinek wparty był na poprzeczanym skrzydle przedbramia. Układ stratygraficzny warstw odsłoniętych przy filarach mostu, z takimi liniami wyznaczonymi przez skłupy sugerują, że był to długi most wodociąg aż na przeciwny brzeg Łydys. Szerokość mostu, w odcinku leżącym nad fosą wynosiła około 8 m. Tak znaczna szerokość, zapewniająca swobodną komunikację w obu kierunkach, potwierdza poprzednią hipotezę o długości mostu. Nie należy wykluczyć możliwości prowadzenia handlu typu kramy wzdłuż mostu.

3/ Uzyskano pełny przekrój stratygraficzny przez teren całego sanku i najbliższe otoczenie.

4/ Sezon przyniósł także ogromną ilość zabytków kultury materialnej /kilkadziesiąt tysięcy fragmentów/. Przeważają fragmenty naczyń i ułamki kości zwierzęcych, ale wydobyto także zabytki wykonane ze skóry. Bezspornie najbardziej interesującym zabytkiem jest miedziany wazyk z napisem XIV - wiecznej wydobyty z fosy po przeciwnej stronie mostu niż miedziany wazyk wydobyty w sezonie 1978 roku. Najbliżej wydobywano zabytki z wykopów leżących wokół mostu.

Materiały zabytkowe i dokumentacja do momentu zakończenia prac konserwatorskich i opracowania znajdują się w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej P K Z w Warszawie.

OLECHOCIN
woj. toruńskie

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii
w Łodzi

Badania prowadzili dr Tadeusz Grabarczyk i doc. dr hab. Leszek Kajzer /autor sprawozdania/. Finansował Uniwersytet Łódzki z kredytów programu "Wisła". Pierwszy sezon badań. Średniowieczny dwór murowany biskupów włocławskich.

Badania w Olechocinie koło Golubia-Dobrzyń miały charakter komplementarny w stosunku do dużych prac Katedry Archeologii U Ł prowadzonych na sanku w Hosiążku koło Olechocina. Zmierzały one do ustalenia specyfiki fundacji budowlanych biskupów włocławskich poprzez zapoznanie się ze słabo dotychczas odnotowanym w literaturze murowanym dworem, który występuje w źródłach pisanych od 1410 roku.

Wykonano 2 wykopy badawcze o łącznej powierzchni 12 m², siewentaryzowano 14 pozycji zabytków ruchomych, sporządzono pomiar architektoniczny piwnic dworu wraz z analizą cegły, szwów i przewiązań oraz dokumentację fotograficzną. Zakres prac był ograniczony możliwościami terenowymi, gdyż dwór i prawie całe jego sąsiedztwo, stanowiące obecnie podwórze gospodarstwa rolnego, są otoczone betonowymi fartuchami i wylewkami.

W wyniku badań stwierdzono, że murowany dwór biskupi powstał w 2 połowie XIV wieku, jako wolnostojący budynek murowany na skarpie południowego brzożu Drwęcy, stanowiącej wtedy granicę między Ziemią Dobrzyńską a Państwem Krzyżackim. Dom miał wymiary 12,3 x 13,7 m i posiadał trzy kondygnacje. Przed 1616 r. do dworu, dołączone od wschodu fundamentowaną, piętrową dobudówką, która doprowadziła budynek do wymiarów 13,7 x 18,4 m. W 1757 r. dwór był remontowany przez Antoniego Sebastiana Dembowskiego. Obecnie budynek jest obniżony o piętro i służy jako prywatny dom mieszkalny, nie posiadający wyraznych cech stylistycznych, oprócz murowanej w południowej elewacji tablicy fundacyjnej biskupa A.S. Dembowskiego. Charakter gotycki zachowały do dziś trzy piwnice, czwarta jest zagruzowana. Prace terenowe nie dostarczyły dużej ilości ruchomego materiału zabytkowego.

Dokumentacja przechowywana jest w Katedrze Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego.

Badania zakończono.

HELM-BIELAWIN
woj. chełmskie
Stawisko 1

Muzeum Okręgowe
w Chełmie

Badania prowadzili: mgr Stanisław Gołub /autor sprawozdania/ i mgr Maria Kamińska. Finansował MKK w Chełmie. Trzeci sezon badań. Gródka z wieżą murowaną wczesno- i późnośredniowieczną.

Po ostatecznej przerwie /mob. "IA 1976" i "IA 1979"/ podjęto badania w związku z planowanymi

konservacją ruin wieży. Celem prac było rozpoznanie muru wschodniego a południowo-zachodnią narożnikiem oraz kontynuacja wykopu 4 z jamą wczesnośredniowieczną przy profilu północnym.

Przebadano 67,70 m² - dee wykopy /6,7 - numeracja nawiązuje do sekcji poprzednich/.

W wykopie nr 6 /11 x 4,70 m/ odsłonięto mur o szerokości 160 - 175 cm z uszkodzonym narożnikiem. Zbudowany on jest z wapienia muszlowego i piaskowatego o spoiwie kwarcowym. Brak śladów dodatkowej obróbki kamienia. Łączone go twardą zaprawą wapienną z dużą ilością kamiennego grysu. W całym narożniku użyto tzw. zielonego kamienia /glaukonitytu/ - skały charakterystycznej dla Wyspy Lubelskiej. W celu wzmocnienia konstrukcji zastosowano odsadkę /na głębokości 90 - 110 cm/, tworzą ją piaszczyste płyty kamienna o szerokości 20 - 30 cm /jedna warstwa bruku/ - miejscami uszkodzoną.

Materiał zabytkowy wystąpił głównie w części wewnętrznej murów. Wyjściem tej sytuacji może być okopanie wieży dookoła w 1909 przez rosyjskiego architekta P.P. Pokryszkina i przypuszczalnie wybranie materiału zabytkowego.

N.i.a. znalezione dużą ilość cegły palcówki o średnich wymiarach 26 x 12 x 8 cm.

Odkryte 3 obiekty /1, 3 i 4/.

Obiekt nr 3 stanowiła konstrukcja z trzech belek ułożonych na wstero /4 cm szerokości/ pod kątem prostym. Znajdowała się na głębokości 200 - 230 cm, czyli poniżej warstwy calca i była celowo wykopana przez użytkowników wieży. Może była to podręczna piwniczka. Materiał zabytkowy nieliczny /klucza i skobla z Fe i kilka fragmentów ceramiki/.

Obiekt nr 4 to rodzaj kamiennego bruku na wysokości odsadki /szerokość 200 cm i grubość 30-40 cm/. Interpretacja funkcji jest na razie niemożliwa bez rozszerzenia wykopu w kierunku zachodnim.

W wykopie 7 /4 x 4 m/ wystąpiło znacznie mniej materiałów zabytkowych. Odkryte jeden obiekt - nr 2. Nie natrafiono na kontynuację jamy wczesnośredniowiecznej z 1979 - brak w tym czasie dokładnie wykonanych pomiarów geodezyjnych.

Głównymi materiałami zabytkowymi w obu wykopach były: kości zwierzęce /786 sztuk/ - zostaną poddane analizie archeozoologicznej oraz ceramika /1170 fr./, Po dokonaniu analizy chronologicznej ceramiki wyróżniono trzy grupy:

I. VIII - XII w. /16,15 % ogólnej liczby/

II. XIII - XI w. /64,48 % ogólnej liczby, dominująca, związana z okresem budowy wieży/

III. Nowożytna /19,48 % - w chwili obecnej bez dalszego podziału/.

Znaleziono 93 zabytki z żelaza, głównie przedmioty związane z budową wieży, czyli gwóźdź i skobla. Oprócz tego: dwa typy brzoświat zakłanych w kawałkach /6 szt./, 1 żr. płytki ceramicznej z polewą, klucza żelazny oraz nieokreślone przedmioty z oсы.

Zasadnione cele badawcze zostały osiągnięte.

Zostawiono wierzchnią warstwę muru wschodniego do przyszłej konserwacji.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Okręgowym w Chełmie.

Przewidywana jest dalsza kontynuacja prac wykopaliskowych.

OZERNICZYŃ, gm. Hrubieszów
woj. zamojskie
Stanowisko 3

patra nacelit

DĄBRÓWA ODRNIOZA - SŁAWKÓW
woj. katowickie

Konserwator Zabytków Archeologicznych
w Katowicach

Badania prowadził mgr Jacek Pietsak. Finansował WKZ
w Katowicach. Pierwszy sezon badań. Relikty średniowiecznego zamku /2 poł. XIII - XIV w./.

Stanowisko usytuowane jest w południowo-wschodniej partii miasta, pomiędzy ulicami Staropocztową, Browarną i Zamkową, na terenie prywatnej posesji.

Stanowi go niewielkie wzniesienie w kształcie owala, o wymiarach górnych partii 28 x 29 m. Wzniesienie otoczone jest stosunkowo dobrze zachowaną fosą, o szerokości około 11 m.

Na powierzchni plateau wzniesienia, na którym stał niegdyś zamek, ale na praktycznie żadnych widocznych śladów architektury murowanej. Jedynie w wschodniej partii plateau rysuje się lekkie podwyższenie terenu, spod którego wyłaniają się miejscami fragmenty murów, wykonanych z wapienia.